

HE 98/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle avoimuusrekisterilaiksi

Jonna Carlson
Valtiontalouden tarkastusvirasto

Haasteet rekisteriviranomaisen näkökulmasta

5 § Omaan lukuun tehtävä vaikuttamistoiminnan neuvonta

- VTV:n näkemyksen mukaan omaan lukuun tehtävä vaikuttamistoiminnan neuvonta saattaa usein olla vaikeasti erotettavissa vaikuttamistoiminnasta. Pyrkimys sisällyttää vaikuttamistoiminnan neuvonnan erilaiset muodot lakiluonnoksessa kuvatulla yksityiskohtaisuuden tasolla tekee vaikuttamistoiminnan neuvontaa harjoittavien tahojen ohjeistuksesta haastavaa.
- Lain velvoitteet merkitsevät sitä, että vaikuttamistoiminnan neuvontaa harjoittavat tahot joutuvat ilmoittamaan tosiasiallisesti neljän tyyppistä toimintaa:
 - vaikuttamistoimintaa
 - vaikuttamistoiminnan neuvontaa (kontaktissa asiakkaan puolesta vaikuttamistoiminnan kohteeseen)
 - vaikuttamistoiminnan neuvontaa (ilman kontaktia vaikuttamistoiminnan kohteeseen)
 - omaan lukuun tehtävää vaikuttamistoiminnan neuvontaan liittyvää yhteydenpitoa

→ VTV:n näkemyksen mukaan omaan lukuun tehtävän vaikuttamistoiminnan neuvonta tulisi huomioida yhtenä vaikuttamistoiminnan muotona ja raportoida sellaisena.

9§ Rekisteriviranomaisen keinot puuttua laiminlyöntiepäilyksiin

- Rekisterin luonteen vuoksi rekisterinpitäjän tehtävät tulevat olemaan pitkälti ohjeistukseen ja neuvontaan keskittyviä.
- Rekisterin sisältämien tietojen tietosisällön varmentamiseksi olisi kuitenkin tärkeää, että laiminlyöntiepäilyksiin puuttumisen kynnystä ei nosteta kohtuuttoman korkeaksi. Säännös on kirjoitettu perusteluineen sellaiseen muotoon, että tarkastusviraston tehtävänä ei olisi olla aktiivinen toimija ilmoitusten oikeellisuuden tarkistamisessa oma-aloitteisesti vaan se puuttuisi valvonnan keinoin lähinnä sille ilmoitettuihin vakaviin laiminlyönteihin.

→ Tarkastusvirasto haluaa tuoda esiin, että rekisteriviranomaiselle osoitettu oikeus toteuttaa valvontaa oma-aloitteisesti ja harkintansa mukaan parantaisi ilmoitettujen tietojen luotettavuutta sekä toimisi väärinkäytöksiä ennaltaehkäisevänä elementtinä. Lisäksi laiminlyönteihin puuttumisen pitäisi olla mahdollista myös muuten kuin vakavien laiminlyöntitapausten osalta.

Taloustietojen ilmoittaminen

- Avoimuusrekisterin valmisteluun asetettu parlamentaarinen ohjausryhmä esitti loppuraportissaan kolmea soveltamisalan laajuutta. Toisin kuin lausunnonantajien enemmistö, valtioneuvosto päätti esittää toteutettavaksi suppeinta soveltamisalaa. On tärkeää, että jälkikäteisarviointi toteutetaan tästäkin syystä jo seuraavalla hallituskaudella.
- Tarkastusvirasto haluaa tuoda esiin, että ilmoitusvelvollisilla on velvollisuus raportoida vaikuttamistoiminnan taloudellisista tiedoista vasta vuoden 2025 toiminnasta, eli ilmoituskaudella 1.7.2026-31.8.2026. Näin ollen jälkiarvioinnissa ei ole mahdollista ottaa huomioon taloustietojen raportoinnista kertyneitä kokemuksia.
- On ymmärrettävää, että taloustietojen raportointiin on haluttu vertailtavuutta toimijoiden kesken, ja kalenterivuositaisen raportoinnin on mahdollisesti ajateltu olevan yhteismitallisuutta tuottava ratkaisu.

➔ Tarkastusviraston näkemyksen mukaan taloudellisten tietojen raportointi tulisi aloittaa välittömästi jo vuoden 2024 osalta ja ilmoittaa ne ensimmäistä kertaa ilmoituskaudella 1.7.2025-31.8.2025. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan merkityksellisempää kuin toimijoiden välisten resurssien vertailu on tunnistaa taloudellisten resurssien vaikutus vaikuttamistoimien tehokkuuteen.

Ydinkäsitteet

- Merkittävin haaste rekisteriviranomaisen näkökulmasta on sen ydinkäsitteiden tulkinnanvaraisuus. Lain soveltaminen tulee tuottamaan rekisteriviranomaiselle runsaasti tulkintatilanteita sekä tarvetta käytännön kautta tapahtuvalle ohjeistukselle. Yhtenäisen ja ennakoitavan tulkinnan muodostaminen on näistä lähtökohdista haastavaa ja tilanteita on välttämätöntä arvioida tapauskohtaisesti.

Kiitos!

Tack!